

Česká premiéra Pozdě příchozích dojala diváky k slzám a potvrdila stálou bezručáckou kvalitu

Divadlo Petra Bezruče zařadilo do svého repertoáru současnou moderní hru *Pozdě příchozí*. Autorem předlohy je kanadský dramatik a spisovatel Jordan Tannahill. Z anglického originálu jej přeložila Klára Vajnerová, režie se ujal Jan Holec, dominantní scénu navrhla Pavla Kamanová a pod sugestivní hudební doprovod se podepsal Ivan Acher. Herecké obsazení vynikajícího konverzačního dramatu tvoří Ondřej Brett, Alexandra Palatínusová, Markéta Haroková, Lukáš Melník a Hynek Tajovský. Řada diváků se v závěru emočně silného představení stěží bránila slzám.

Hojně překládaný kanadský dramatik, prozaik a režisér Jordan Tannahill si našel své zastoupení i v českém divadelním rybníčku. V překladu *Kláry Vajnerové* se nyní otevírají dveře jeho dramatu *Pozdě příchozí* (Late Company). Kde jinde, než v divadle ověřeném titulem Divadlo roku, by mělo dostat prostor současné téma, které bublá pod povrchem a k erupci mu chybí pouze sebemenší otřes!

Drama *Pozdě příchozí* svým konceptem připomíná hru *Bůh masakru*. Zatímco její autorka Yasmina Reza vyzdvihla téma výchovných rozdílů v kontextu potyčky na hřišti, Jordan Tannahill jde o pořádný krok dál. Oba tituly se vyznačují snahou o diplomatické dialogy. Zatímco u Yasminy Rezy se místy zvrhává komunikace do animálních rovin, Jordan Tannahill kupodivu zůstává po celou dobu v rovině sofistikovaného projevu na obou rodičovských stranách, a to i v případě emočního výbuchu. Míra šokovat tak zůstává především v postupném rozkrývání tajemství, která vedou ke zjištění, že nic není takové, jak na začátku vypadá.

Diváci jsou svědky intimního dialogu mezi rodiči šestnáctiletého Adama a jeho spolužáka Patrika. Adam před rokem spáchal sebevraždu, pravděpodobně kvůli šikaně ze strany Patrika. Adamova matka Vanda (*Alexandra Palatínusová*) a Patrikova matka Tamara (*Markéta Haroková*) se domluví na setkání, kde si mají předat dopisy, které by měly pomoci k omluvě a odpuštění. Umělkyně Vanda s politicky angažovaným manželem Filipem (*Ondřej Brett*) netrpělivě vyhlíží trojici návštěvníků. Ty představují nervózně se usmívající Tamara držící krabici s dortem, rozšafný Viktor (*Lukáš Melník*) a jejich syn, vyjukaný Patrik (*Hynek Tajovský*).

Vážnou konverzaci se přesouvá z jednoho tématu na druhé a diváci postupně zjišťují, jaké okolnosti vedly k tomuto setkání. Prostřednictvím nejen verbálních projevů se ukazují rozdílné povahové rysy jednotlivých postav, které jsou brilantně vykreslené a naprosto věrohodně režijně uchopené. Chemie mezi jednotlivými charaktery se vzájemně prolíná a jiskří. Vanda v sobě nese natlakovaný vztek, který se postupně dostává na povrch a čeká na

jakékoli zaškobrtnutí Patrika. Filip, smířen se situací, doplňuje konverzaci o věčné poznámky a nešetří jimi ani svou ženu.

Zatímco Tamara přichází s přesvědčením, že tento večer bude mít očistný efekt na všechny příchozí a snaží se až křečovitě zachraňovat každou situaci, Viktor otevřeně přiznává svůj nechápavý postoj. Ačkoliv brání svého syna, ukazuje i svou vznětlivou stránku, při které nemá problém použít „přísnou lásku“ a obdarovat svého syna pohlavkem. Zde naráží obě strany na výchovné rozdíly. Bezvýchodná konverzace se náhle stočí k důvěře a k tajemství, které před svými rodiči nepřítomný Adam měl. Divácké závěry, kdo je viníkem, se tak mohou velmi zrádně přelévat, až se nakonec mohou zcela rozplynout.

Inscenace Pozdě přichází sice částečně hledá viníka prostřednictvím konverzace hlavních postav, ale není to jejím poselstvím. Naopak, režie *Jana Holce* a dramaturgie *Petera Galdíka* přistupuje k celé tematice velmi citlivě a důkazem toho je závěrečná scéna, která v divácích zanechala ty nejhlubší emoce. Lítost, odpuštění, katarze, hrdost či vděčnost.

Inscenace odehrávající se na minimalistické scéně, která však celému prostoru dominuje, má mnoho vrstev a každý divák si najde „to své“. Generační aktuálnost hry je varovná, děsivá, ale velmi důležitá. Jordan Tannahill ve své hře poskytl velmi svěží vhled do tak žhavých a aktuálních témat jsou kyberšikana, homosexualita, transsexualita, veřejná videa na YouTube, zesměšňování či zlehčování depresí.

Režisér *Jan Holec* téma nejprve uzavřel do skleněné kukaně, aby jej posléze vytáhl na světlo. Světelné efekty umocňují proměňující se emoce. Scéna *Pavly Kamanové*, na které je umístěn obývací pokoj Vandy a Filipa, naznačuje, jak průzračné se zdá být naše vidění světa, a přitom stačí jiný úhel pohledu, a vše se změní a rozpadne se.

V pozadí scény dominuje obraz Vandy, jehož název je Humanitas. Důležitou funkci zde hrají kostýmy. V tomto případě velmi civilní a přesně padnoucí k postavám. Vanda v barevném ležérním sáčku coby volnomyšlenkářka, která bojuje s rolí matky/nematky, tvoří kontrast k fádne oblečenému Filipovi, jehož emoční výbava vůči Vandě velmi pokulhává. Tamara je příznačným příkladem bohatého nevku, Viktor holduje pohodlnému sportovnímu oblečení a v Patrikově oblečení se odrážejí moderní trendy.

Velmi důležitou složku inscenace představuje hudební stránka. Úvodní a závěrečnou scénu podpořil *Ivan Acher* silnou skladbou Empty Chair, režie v tomto případě pálí do živého a citová nálož na diváka je na velmi tenké hraně, kterou *Alexandra Palatínusová* a *Hynek Tajovský* dokonale ustojí a v závěrečné scéně beze slov pak završí hodinu a půl dlouhý herecký koncert.

Lukáš Melník a *Markéta Haroková* posouvají své postavy chvílemi do humorné roviny, *Alexandra Palatínusová* a *Ondřej Brett* si drží svoji důstojnost a odstup způsobený rodinnou tragédií, ale ani jejich vzájemné dialogy se nevyhnou úsměvnému nádechu. Díky tomu se inscenace Pozdě přichází místy dostává do roviny tragikomedie a celkové vyznění je

o to palčivější. Jiné to je u *Hynka Tajovského*. Co do textu, toho moc neobsáhne, ale jeho dobře načasované vstupy mají hluboký dopad na celkovou atmosféru příběhu.

Inscenaci provázejí vynikající, prvotřídní herecké výkony podpořené brilantním textem a precizní režii. Pozdě příchozí, to je bezručácká jednohubka, která vás vtáhne, nepustí a zanechá ve vás hlubokou stopu, ať už jste rodič, učitel, teenager nebo někdo, kdo se teprve hledá.

Evelína Vaněk Síčová / ostravan.cz / 24. 5. 2025

Pozdě příchozí aneb co způsobilo tragickou smrt šestnáctiletého studenta

Sezónu v Divadle Petra Bezruče uzavírá hra POZDĚ PŘÍCHOZÍ kanadského dramatika Jordana Tannahilla. Děj se odehrává rok po tragické smrti šestnáctiletého syna, kdy rodiče pozvou jeho spolužáka i s rodiči, aby se usmířili. (Zpočátku je tu jistá podoba hře Bůh masakru, v níž se také setkávají rodiče dvou chlapců, avšak od ní se tato hra liší svým laděním.) Drama začíná nejistým oťukáváním a se postupně vyhroť v trýznivé scény plné výčitek i usmíření. Česká premiéra inscenace v režii Jana Holce byla 23. května.

U nás dosud neznámý Jordan Tannahill (1988) je kanadský spisovatel, dramatik a režisér inscenující hry i performance. Dosud napsal osm her, jeho druhá, nazvaná Late Company byla uvedena v Kanadě, Británii, pak v Polsku a konečně u nás v DPB pod názvem POZDĚ PŘÍCHOZÍ, v překladu Kláry Vajnerové a úpravě dramaturga Petera Galdíka a Jana Holce. Pavla Kamanová navrhla čtvercovou otočnou scénu zčásti krytou velikými skleněnými průhledy občas clonícími herce na ní, jejich projev je při zakrytí zesílen skrze porty. Její kostýmy odrážejí uvolněnou pestrou současnost. Hudba Ivana Achera podkresluje děj, začátek a konec podpořil skladbou Empty Chair.

Dění začíná ženinou bílou kresbou na černé pozadí, je to ovál, s uchem asi hlava. Vlevo je červené schéma postavy s výzvou Commit! Po jejím přechodu na scénu se ukazuje, že je to výtvarnice Vanda čekající s manželem Filipem v moderním obývacím na návštěvu manželů se synem, telefonem domluvenou ženami s tím, že si vymění dopisy. Vandino oblečení odráží profesi, barvitě uvolněné sako a károvaná kalhotová sukně, zatímco politik Filip je v neutrálním, domáckém. Přichází opožděná návštěva, bohatě oblečená Tamara, její manžel, podnikatel Viktor v pohodlném sportovním a syn Patrik v nedbalém oblečení šestnáctiletého. Návštěva přináší dort a láhev a všichni se seznamují.

Konverzace vážně a postupně se dozvídáme okolnosti, které k setkání vedly, totiž že jejich syn Adam před rokem spáchal sebevraždu. Emotivní Vanda v sobě nese potlačený, avšak neutuchající žal a vztek, který brzy vede ke střetu s Viktorem. Filip je vyrovnaný, občas vstoupí do konverzace a mírní svou ženu. Tamara očekávala od návštěvy vzájemné očištění a snaží se situaci zachraňovat, zatímco Viktor nechápe dění a brání syna. Otřesená Vanda se otevře a vypráví, jak nalezla mrtvého syna a vyčítá šikanu, která to způsobila, avšak od Patrika se dovídá o zlobení svého homosexuálního syna a jeho mediálních kouscích namířených vůči třídě, které vyprovokovaly odvetu. A také to, co Patrika trápí.

Tíha dramatu spočívá na Alexandře Palatínusové jako Vandě, rozevláté a citlivé ženě plné žalu a výčitek, kterou trápí vzpomínky na syna a viní z toho jeho spolužáky a lidi kolem nich. Ondřej Brett jako její manžel, politik Filip už bere jejich ztrátu spíš racionálně a snaží se její trápení ohleduplně mírnit. Markéta Haroková v roli Tamary, manželky zámožného

podnikatele, chce vztahy uhladit a usmířit a přitom žensky soucítí s Vandou, zatímco Lukáš Melník jako bývalý sportovec a nyní podnikatel Viktor je přímý, situaci příliš nechápe a rád by měl od všeho klid. Postoj Hynka Tajovského jako jejich syna Patrika je složitější, zpočátku je trochu mimo, až později se otevírá a přes otcův zákaz upřímně vypráví, jak jej trápí trýznivé stavy, sny a přízraky.

Hra je zajímavě postavena, teprve téměř po hodině se Vanda a Patrik úplně otevřou a divák se dozvídá všechny okolnosti, jak to ve skutečnosti bylo a jaká traumata přetrvávají, a jeho sympatie se vyvažují. Ke konečnému vyrovnání a usmíření Vandy a Patrika dochází překvapivě až v nečekaném závěru, který dojde diváky až k slzám. Pod proudem dramatu se skrývá ještě jedna důležitá a obecně platná skutečnost, což je vzájemné odcizení a neschopnost důvěrné komunikace rodičů s dětmi, které se nemohou svěřit a poradit v řešení svých problémů.

Režisér Jan Holec zde uplatnil svůj důrazný režijní styl a s dokonale sehranými herci vytvořili dílo, které hned tak nezapomeneme. Dodejme, že jako umělecký šéf - po úspěšných šéfech Januszi Klimszovi, Martinu Františákovi, Janě Ryšánek Schmiedtové a Štěpánu Páclovi - svou houževnatou prací a nenapodobitelnou režii za necelých šest let dovedl scénu k titulu Divadlo roku.

Milan Líčka / i-divadlo.cz / 20. 6. 2025

RECENZE: Výmluvná návštěva u Bezručů

Divadlo Petra Bezruče se jako první tuzemská scéna rozhodla sáhnout po některé z her kanadského dramatika, prozaika i režiséra Jordana Tannahilla (* 1988). Text *Pozdě přichází* (v originále *Late Company*) autor napsal v roce 2012 a následující rok byl v Kanadě poprvé inscenován. Nynější ostravské uvedení vyznívá aktuálně, ačkoliv hra v sobě obsahuje technologický motiv, konkrétně chování a komunikaci na internetu, které přitom za uplynulých třináct let prošly dramatickými proměnami. Možná má na tom mají zásluhu úpravy předlohy, které podnikli režisér inscenace Jan Holec a její dramaturg Peter Galdík.

Manželé ve středním věku, politik Filip (Ondřej Brett) a výtvarnice Vanda (Alexandra Palatínusová), očekávají návštěvu. Z náznaků rychle vyplyne, že to bude setkání důležité a nejspíš ne zcela příjemné. Když se dostaví jejich vrstevníci Tamara (Markéta Haroková) a Viktor (Lukáš Melník) spolu s dospívajícím synem Patrikem (Hynek Tajovský), jsou v počátečních zdvořilostech patrné napětí a oboustranná obezřetnost. Seznamovací tanec gest a slov režisér Jan Holec aranžuje v jemně ironické tónině. Vcelku rychle se však přejde k jádru věci, k pravému důvodu návštěvy: Tamara, Viktor a Patrik se dostavili proto, aby vyjádřili účast a syn vyslovil omluvu za svůj podíl na tom, že jeho spolužák, syn Filipa a Vandy, vlastním rozhodnutím odešel ze života.

V obývacím pokoji, který scénografka Pavla Kamanová pojala po způsobu otáčivé „pařízkovské“ kostky s průhlednými stěnami, následuje osvětlování, vzpomínání a vysvětlování. Skořápka zdvořilosti puká, neboť obě strany se liší v představách a vyrovnání se se skutečností. Vanda je ve svém žalu v podstatě neuspokojitelná: žádá jakousi totální omluvu, bezvýhradné uznání jejího hoře, převzetí veškeré odpovědnosti za to, co se stalo, druhou stranou, neboť jejich syn, gay, byl šikanován, to se přece ví. Druhá strana takovou nálož na sebe odmítá vzít už proto, že Patrik nebyl jediný, kdo spolužáka šikanoval. Tannahill rozehrává ping pong argumentů a replik tak, že každou figuru máte možnost chápat, ale zároveň o ní pochybovat. Snad se dá i říct, že v obecném principu běží o soudní drama bez soudu. Pětadevadesátiminutová, bez pauzy hraná inscenace může být vnímána jako časově reálný průběh návštěvy s její dynamikou.

Události se zkrátka nejeví tak jednoznačné, jak by to chtěla vidět především Vanda. Vychází najevo, že o synovi věděla věci, o nichž zaneprázdněnému manželovi neřekla, protože prostě nechtěla – jejich vztah je navenek „politicky“ uhlazený, ale probublávají v něm okamžiky nedůvěry i agrese. A ani jeden z nich netušil, že syn na YouTube zavěšoval ne zrovna svatouškovská videa. Tamara s Viktorem jsou jednodušší: ona se snaží o „obyčejnou“ domluvu, Viktor je docela cholerik, argumentačně víceméně chlapák, který odmítá změkčilost nových generací. Syn Patrik toho moc nenamluví, je zaražený a zároveň naštvaný a zatvrzelý, z jeho výrazu je patrné, že má za to, že obě strany celou záležitost nahlízejí ustřeleně, že nevědí úplně přesně, co se ve škole reálně dělo.

Dobře zahraná, rytmicky citlivě dávkovaná ostravská inscenace nic z toho nekarikuje, nikomu nenadržuje, vyjma závěrečných několika desítek vteřin, kdy režisér Jan Holec poněkud zatlačil na patetickou notu. Titul s ne úplně znělým názvem akcentuje nyní diskutované téma generačních propastí a souběžnosti existování v rodinách, kdy rodiče nevědí, co jejich děti provozují ve vedlejším pokoji. V kulturním kontextu jara 2025 každého druhého asi napadne, že *Pozdě příchozí* jsou přece něčím na způsob globálně úspěšné netflixovské britské minisérie *Adolescent*. Jenže Jordan Tannahil téma zvedl v roce 2012 a sociální sítě v něm prakticky nehrají roli, internet však už ano.

Jordan Tannahill: Pozdě příchozí. Překlad Klára Vajnerová, režie Jan Holec, dramaturgie Peter Galdík, úprava Jan Holec a Peter Galdík, výprava Pavla Kamanová, hudba Ivan Acher, světelný design Karel Šimek. Divadlo Petra Bezruče Ostrava, česká premiéra 23. května 2025.

Josef Chuchma / divadelní-noviny / 2. 6. 2025

Pozdě příchozí

Co se stane, když se u jednoho stolu sejdou rodiče oběti a rodiče viníka školní šikany? A co všechno je možné říct nahlas – a co už nikdy nelze vzít zpět? Divadlo Petra Bezruče uvádí hru Pozdě příchozí kanadského autora Jordana Tannahilla, která citlivě, a přitom nekompromisně rozkrývá složitosti rodičovství v digitálním věku. Inscenaci v režii Jana Holce a dramaturgii Petera Galdíka uvádí Bezruče v české premiéře v pátek 23. května.

Návštěva a konfrontační večer

Rok po sebevraždě šestnáctiletého Adama pozvou jeho rodiče – Vanda (Alexandra Palatínusová) a Filip (Ondřej Brett) – na večeři Patrika (Hynek Tajovský), chlapce, který jejich syna šikanoval, a jeho rodiče – Tamaru (Markéta Haroková) a Viktora (Lukáš Melník). Večer, který měl být snahou o smíření, se rychle mění v dramatickou konfrontaci plnou nezodpovězených otázek, bolesti, studu a výčitek. Hra pokládá jednu zásadní otázku: kdo nese vinu? A zároveň odhaluje hluboké rozdíly v pohledu na výchovu dětí, empatii i odpovědnost dospělých za svět, ve kterém jejich děti vyrůstají.

„Je těžké vcítit se do druhého člověka, být empatický a nevnímat prioritně věci ze své perspektivy a podstaty. Nepaušalizovat a nevynášet rychlé soudy, což se nabízí. Přála bych si, aby diváci pochopili, že celá situace je nejednoznačná a to, co na první pohled může nějak vypadat, může mít hlubší a komplexnější půdorys,“ říká herečka Markéta Haroková.

Sociální sítě jako past

Ve světě, kde teenageři žijí napůl on-line, dospělí jen stěží drží krok. Šikana v digitálním věku je těžko uchopitelná a ještě hůř napravitelná. A rodiče často jen bezmocně sledují následky toho, čemu sami nerozumí. *„Doba je specifická v tom, že rodiče často nemají ponětí, jak vypadá svět současných teenagerů a jak moc ho ovlivňují digitální technologie. Je to nebezpečná propast, kterou nadto prohlubují předsudky generace rodičů,“* uvádí dramaturg Peter Galdík. *„Jde o komunikaci v rodině, v rámci které je třeba podchytit jisté věci dřív, než se staneme jenom pozdě příchozími,“* dodává.

Režisér Jan Holec vnímá inscenaci jako otevřenou polemiku: *„Zjistíme, jak se odlišují dobří a špatní rodiče? Jelikož odpověď sám neznám, nenabízí ji ani inscenace. Aspoň ne přímo. Je to nejodpovědnější sociální role, kterou můžeme zastávat, a zároveň je často ve srážce s našimi dalšími rolami. Tento vnitřní konflikt bychom chtěli rozeznít a lidem otevřít eventuální východiska.“*

Tomu odpovídá i vizuální řešení inscenace, které režisér vytvořil ve spolupráci se scénografkou Pavlou Kamanovou. Na jevišti Divadla Petra Bezruče nechali vyrobit točnu, která umožňuje nahlížet na postavy a jejich konflikty z různých úhlů – stejně jako se proměňuje perspektiva jednotlivých rodičů během večera, který odhaluje jejich nejistoty, obrany i selhání.

Šikana, nebo žert?

Hra Pozdě příchozí vychází ze skutečné události – autor ji napsal v reakci na případ sebevraždy patnáctiletého chlapce z jeho rodného města. Tannahill se tímto textem zapojil do celospolečenské debaty o šikaně, duševním zdraví a homofobii.

Jordan Tannahill (1988) je považován za „enfant terrible kanadského divadla“. Jeho hry byly uvedeny na prestižních scénách včetně Lincoln Center (New York), Deutsches Theater (Berlín) nebo londýnského West Endu. Dvakrát získal literární cenu generálního guvernéra za drama. Jeho díla často tematizují queer identitu, mocenské vztahy a tělo jako politikum. Inscenace Pozdě příchozí byla poprvé uvedena v roce 2013 na festivalu SummerWorks v Torontu, následovala úspěšná evropská premiéra v londýnském Finborough Theatre a přesun na West End.

Text pro Divadlo Petra Bezruče přeložila Klára Vajnerová, hudbu k inscenaci složil Ivan Acher, autorem světelného designu je Karel Šimek.

Ostravainfo.cz / 23. 5. 2025
